

Máskülönbön közvetlenül a márkusfalvi tekintélyes egyháznak lett elsőpapja, ahova egyébiránt amonnan is esetleg rövidesen eljutott. Minden arra vall, hogy ezután kedvező és kedvezőtlen körülmények között egészen haláláig, 1605-ig volt itt. Keczerpeklénből pontosabban 1586 folyamán jött el. Tudva van ugyanis, hogy a Szepességre került előtti helyéről már ellátogatott volt oda s eközben vette magának azt a fáradságot, hogy választ írjon a Creutzer György nagyőri lelkésznek egyik könyvére, amely pedig 1586-ban látott napvilágot.

Az előadottakon kívül nem felelhet meg a valónak az a történetíróinknál általános hiteltre talált állítás sem, hogy ő 1593 aug. 6-án egy nyilatkozatban visszavoná helvét irányú elveit s egyszersmind a sárga földig legyalázta azokat.¹⁸ Szerintem ennek végképpen nincs történeti alapja és az egész nyilatkozat nem egyéb, mint részben satyrikus, részben gyűlölködő kirohanás a helvét irány ellen, ennek egyik híve szájába adva. Nem lehet pedig igaz a visszavonás azért, mert Scultati Severin Erotemata... című munkájának 1593. aug. 30-án kelt ajánlólevelében megemlékezvén Pilciusnak a bártfaiakkal folytatott polémiájáról, őt ekkor is fanatikuskak mondta, pedig semmiesetre sem illette volna ezzel a jelzővel, ha éppen azon hónap 6-a óta már neki párhivők. Ennek a híre futótűzként terjedt volna el azon az egész vidéken s 24 napnál jóval kevesebb időbe került volna, hogy Scultati Bártfán nem is egy úton értesülést szerezzen róla. És mennyi elégtétellel jegyezte volna fel egyenesen a lefolyt polémia emlegetésekor! Az is ellene szól, hogy Pilciusnak Gera Konráddal néhány év múlva folytatott vitájában ez utóbbi, midőn felhánysa neki most említett korábbi polémiáját s fel az ő „istenkáromló” műveit, egy betűvel sem veté szemére akkori nézeteinek közben való megtagadása utáni megint hozzájuk való visszatérését, akármennyire kiaknázhatta volna is azt. Nem is lett volna különben Márkusfalván semmi értelme sem az egész átpártolásnak, hiszen éppen ez juttatta volna ellentétbe földesurával. Meggyőződés sem vezethette, amint megmutódott később. Egyházmegyéje, a felsőhernádi sem kényszerítette rá, amennyiben ez tervszerűen távoltartotta magát ezektől a küzdelmektől. Egyetlen tanú szól mellette az állítólagos események: János testvére. Ám, aki annyira téved a testvére életkorában, hogy „majdnem nyolcvanévesnek” teszi meg, midőn még hatvanon is alul kellett lennie, egyébben sem érdemel hitelt. Frölich Tamás ugyanis 1574-ben, egyetemi beiratkozása évében ifjúnak mondá Pilcius Gáspárt.¹⁹ Már pedig ha 1605-ben, „majdnem nyolcvanéves” lett volna, 1574-ben is jó távol állt volna már attól, hogy ifjúnak tekinthesse valaki, kivált olyan, aki ebben az esetben alighanem fiatalabb is volt volna nála.

GARAMVÖLGYI JÓZSEF

ADY ÉS A HIVATAL

A — facsimiléken bemutatott — kérdőívet a Magyar kir. Kincstári Jogügyi Igazgatóság felszólítására és a csucsai előjáráság megkeresésére állította ki Ady Endre 1915. május 25-én Csucsán, röviddel házassága után.

1915. március 27-én kötött házasságot Boncza Bertával. Ekkor keres menedéket a háborús eseményektől lelkiileg és testileg szenvedő ember és költő a falusi udvarház csendjében. A csucsai „kastély”, e vidéki „földesúri rezidencia” lett új otthona, itt talált védő és oltalmazó fészekre a megbolydult világban.

Vár-úrrá lett Ady, beült az úri kastélyba a „kaszás lázadó vezér”, hogy aztán innen küldje a pesti folyóiratokhoz táviratilag a verseit, cikkeit, pénzt, koronákat várva, hogy ezekkel enyhítsen anyagi gondjain. Barátain keresztül is állandóan pénzért kopogtat a folyóiratok és lapok szerkesztőségeiben.

A háború miatt krajcáros gondokkal küzd a „csucsai várúr” akkor is, amikor az ingó és ingatlan vagyonát firtató kérdésekre kell válaszolnia. Szülei vagyonáról még számot tud adni, de sajátjának csak a „ruhát” vallhatja, no meg a tollát, amely elég megbízhatatlan és változékony jövedelmet biztosít a háborús hisztériában.

Mint „szabadfoglalkozású értelmiségi” tette meg adóbevallását. Csak néhány száraz, látszólag érdeklésre való válaszol 1915 tavaszán, de szófukar válaszai, mint a csepp a tengerben, hűen tükrözik ekkori életét, nehéz lelkiállapotát.

A közölt okmány a volt Magyar kir. Kincstári Jogügyi Igazgatóság egyik aktacsomójában volt, s nehogy egy későbbi selejtezésnek és a papírzúdzának essék áldozatul, dr. Szabady Ferenc ügyész — Mócsy János akadémikus sógora — kiemelte onnan. A kéziratot Mócsy akadémikus bocsátotta az irodalomtörténészek rendelkezésére.

¹⁸ Latinul közölte Breznyik János: A selmebányai ág. hitv. ev. egyház és lyceum története I. k. 1833. 263—6. I. magyarul Ráth: i. m. 25—8. I. és Hradszky: A 24 kir. plébános testvérülete... és a reformáció a szepességen. 1895. 189—191. I.

¹⁹ Ráth: Két kassai plébános a 16. században. 1895. 29. I.